

PROBLEMATIKA VYVÁŽENOSTI POTŘEB A ZDROJŮ PŘI PLÁNOVÁNÍ OBRANY

Proces **výstavby ozbrojených sil** přiměřených pro realizaci koncepce a strategie obrany zahrnuje interakci mezi strategií obrany, potřebami ozbrojených sil a zdroji nezbytnými pro jejich uspokojení.

Dosažení potřebné vyváženosti mezi těmito třemi prvky vyžaduje, aby **plánování obrany** bylo založeno na ekonomických hlediscích, bylo reálné (bez spekulací spočívajících v podhodnocení zdrojové náročnosti a spoléhání se na to, že rozběhnutím programu se podaří vynutit si dostatečné zdroje).

Plánování obrany, aby bylo smysluplné, by mělo vycházet z analytického poznání předvídáním a vyhodnocováním rizik, z nich vyplývajících možných ohrožení, z analýzy charakteru a velikosti ohrožení, z vypracování strategií schopných rozpoznat krizové situace, předcházení vzniku konfliktů i čelení možným ohrožením.

Dalšími základními momenty, které plánování obrany zahrnuje, jsou nezbytné informace z problematiky výstavby ozbrojených sil schopných splnit cíle obrany, a to:

- vypracování koncepce a strategie obrany,
- stanovení potřebných sil a prostředků a jejich organizační struktury,
- vypracování operačních plánů pro použití ozbrojených sil.

Za další nezbytné informace k procesu plánování obrany nutno zahrnout vyjádření potřeb obrany a ozbrojených sil definováním iniciativ (komplexních programů), programů a projektů umožňujících dosáhnout cíle výstavby ozbrojených sil a strategie obrany, jakož i konfrontaci potřeb (lidských, materiálních, finančních aj.) se zdroji, které jsou pro jejich poskytnutí k dispozici. Konečně potom je nutné brát v úvahu problematiku zabezpečení vyváženosti potřeb a zdrojů.

Cílů plánování obrany může být dosaženo jen v případě, kdy pro realizaci programů jsou k dispozici potřebné zdroje. Průběh plánovacího procesu by se měl opírat o výsledky průběžně zpracovávaných ekonomických a finančních studií. Měly by se sledovat následující cíle:

- zajistit, aby na realizaci schválených programů obrany byly přiděleny potřebné zdroje,
- zajistit racionální využití dostupných zdrojů (s využitím strategického plánování a hodnotového inženýrství),
- obhájit nezbytnost, přínos a ekonomickou efektivnost jednotlivých programů v procesu jejich využívání s dostupnými zdroji.

Veškeré snažení v procesu plánování obrany by mělo směřovat k vyvážení potřeb a zdrojů. Je nutné hledat alternativní zdrojově méně náročné způsoby uspokojování potřeb (využívání poznatků vědy a techniky, využívání informací, transfer technologií, licence, leasing, vojenské kompenzace, využití hodnotového inženýrství pro snižování zdrojové náročnosti aj.). Taktéž je třeba mít na mysli vytváření dodatečných zdrojů pro krytí potřeb a trvalé zvyšování efektivnosti zejména cestou rozvoje vzdělanosti, vědy, technologií a mezinárodní spolupráce.

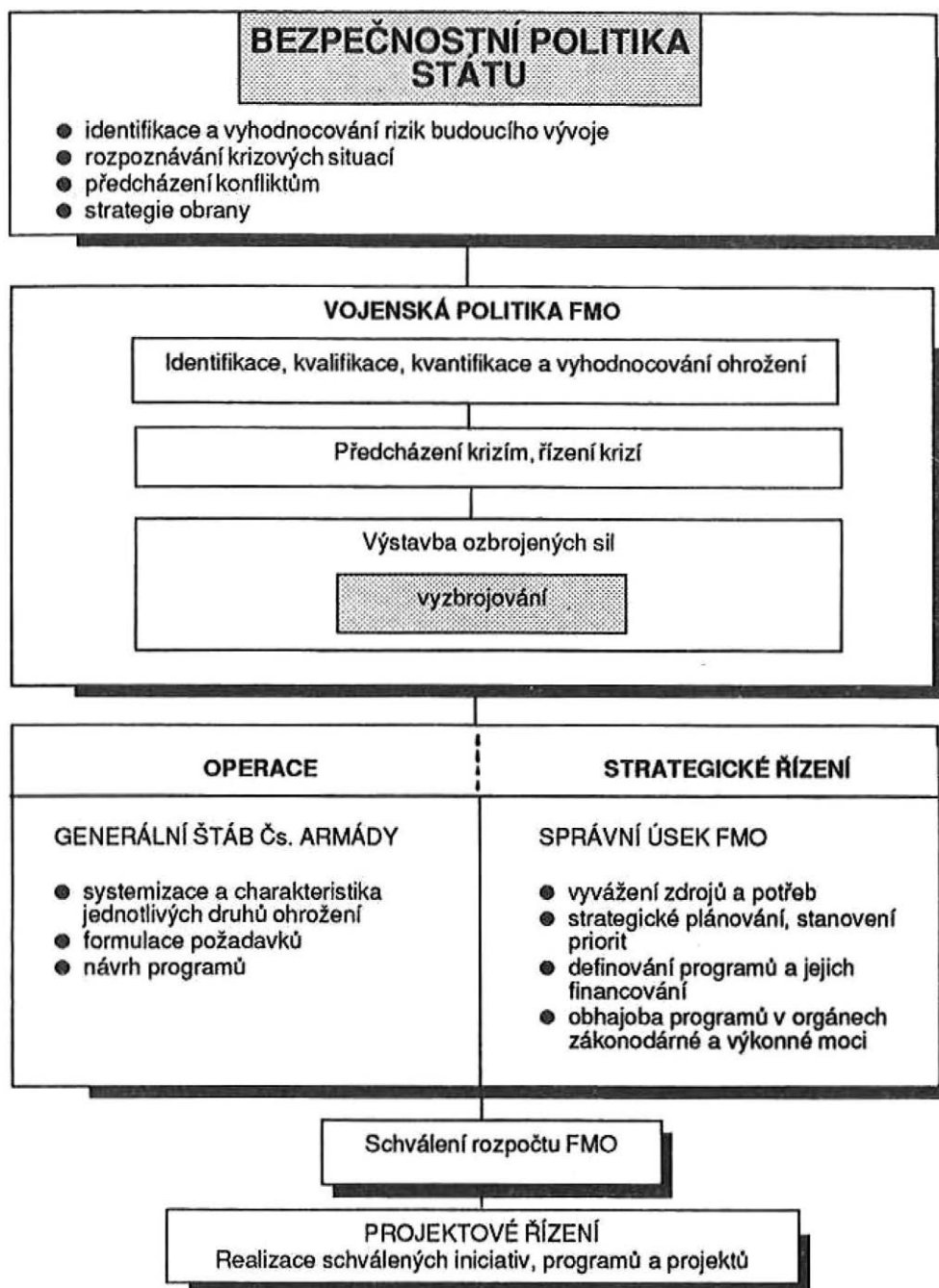
V případě, že na straně existujících zdrojů jsou rozhodné omezující podmínky, musí být potřeby přizpůsobeny možnostem zdrojů a realizovány mohou být jen ty programy, pro něž jsou k dispozici potřebné zdroje.

Pakliže nastane nevyváženost potřeb a zdrojů, což je situace nanejvýš pravděpodobná, může to mít následující důsledky:

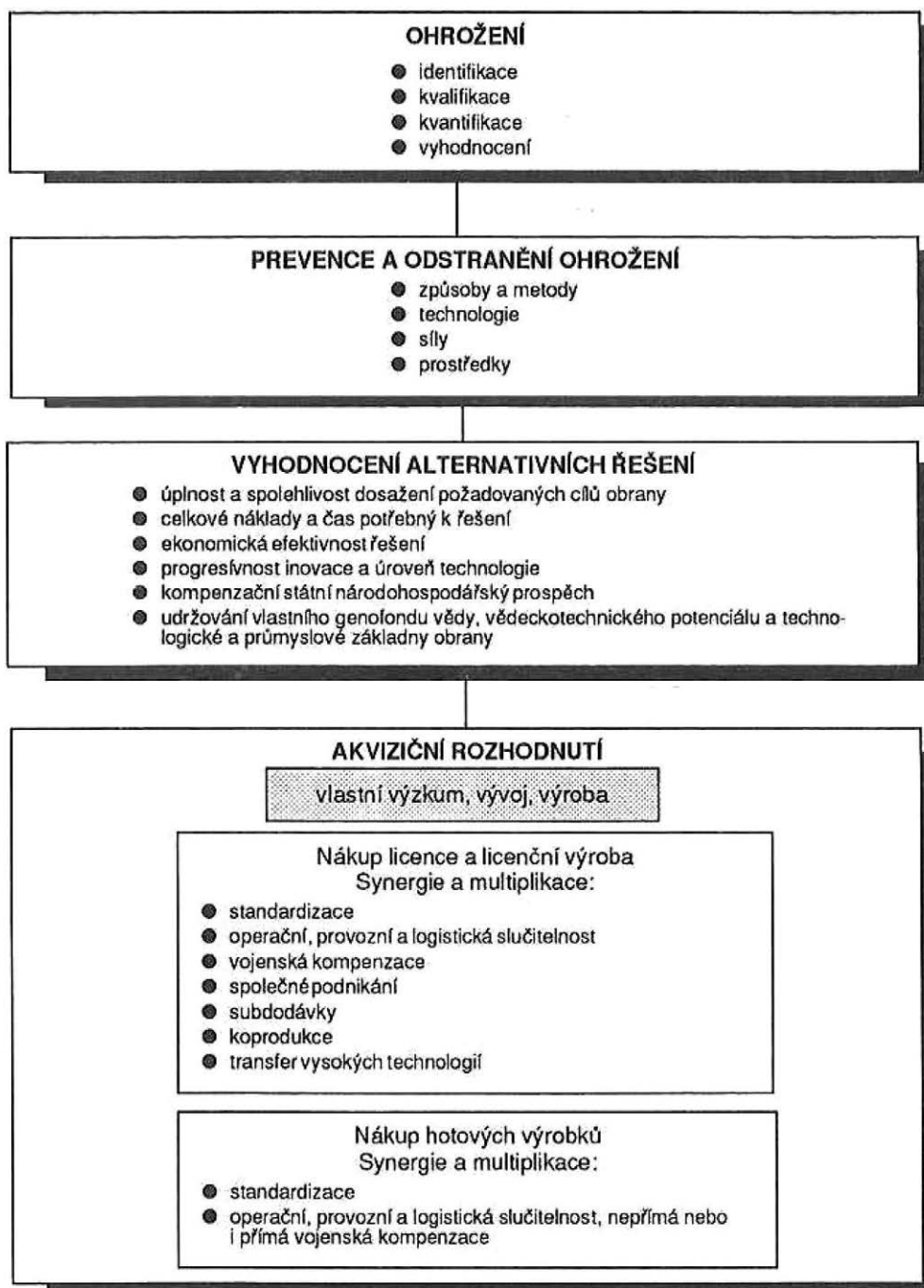
- stanovených konečných cílů nemůže být dosaženo,
- dílčích cílů je dosahováno ekonomicky neefektivně a s mimořádným úsilím pracovní síly,
- stresové situace a problémy, které je nutné operativně řešit,
- centralizace řízení (vše musí a může vyřešit jen funkcionář na vrcholu pyramidy rozhodovacího procesu),
- vzájemná nedůvěra ve schopnosti mezi nadřízenými a podřízenými v liniově štábní organizační struktuře,
- vyčerpání, frustrace, lhostejnost, ztráta invence a inovační aktivity, předstírání výsledků, jež nebyly dosaženy nebo jsou nekvalitní a nesplňují požadované parametry,
- přijímání nekvalitních výsledků nebo tolerování nesplněných úkolů,
- útlum invence, zpomalení inovačního taktu, stagnace a zaostávání.

Existují však určité možnosti k překonání nevyváženosti potřeb a zdrojů. Cestu vidím ve vytváření potřebného propojení mezi státní legislativou, státní exekutivou a FMO v oblasti koncepce, strategie a plánování obrany. Určité možnosti jsou v nahrazení příkazového řízení strategickým řízením včetně systémového a hodnotového inženýrství, projektového řízení a řízení zdrojů, rozvoje vědy a technologií i rozvoje vzdělanosti. Běžným by se měla stát obhajoba společenské nezbytnosti, účelnosti, prospěšnosti, přínosů a efektivnosti programů v objektivním demokratickém schvalovacím řízení, v zavedení kontroly Federálním shromážděním včetně schvalování programů výstavby armády a zabezpečení obrany. Konečně měl by fungovat proces trvalého přizpůsobování potřeb zdrojům a efektivního systému kontroly vyváženosti potřeb a zdrojů.

Následující obr. 1 a 2 představují schematické znázornění procedury společného plánování obrany.

Obr. 1

Obr. 2

Plánování obrany se musí trvale přizpůsobovat měnícím se podmínkám a rozvoji technologií. Je založeno na vyhodnocování strategického poměru sil, které vychází z definovaných kvalitativních a kvantitativních faktorů. Vyhodnocování by mělo být trvale rozšiřováno a aktualizováno v součinnosti se všemi účastníky plánovacího procesu.

Procedury pro společné plánování by měly brát v úvahu takové faktory, jakými jsou požadavky ozbrojených sil, které musí být uspokojeny, optimální využití zdrojů, jež jsou k dispozici, využití poznatků vědy a vývoje technologií a sladění plánů s ekonomickými možnostmi i finančními prostředky státu.

Výstavba ozbrojených sil potřebných pro realizaci strategie obrany zahrnuje řešení vzájemně spojených otázek vojenské strategie, potřeb vojsk a prostředků, které jsou dostupné pro jejich uspokojení. Dosažení potřebného vyvážení poměru mezi těmito třemi složkami vyžaduje, aby plánování obrany vycházelo z ekonomických úvah.

Cílem ekonomických úvah v kontextu plánování obrany by mělo být, aby na realizaci dohodnutých programů obrany byly přiděleny přiměřené zdroje a příspěvek k maximálně racionálnímu využití dostupných zdrojů zejména uplatněním dlouhodobého plánování, využití hodnotového inženýrství, jiných podobných nástrojů ekonomického a hodnotového řízení, zejména řízení zdrojů a řízení kvality.

Generálmajor Ing. Jan V í n t r

ZÁKLADNÍ ŘÁD OZBROJENÝCH SIL ČSFR (Zákl-1)

Po revoluční změně naší společnosti v listopadu 1989 následovala i proměna Čs. armády jako nedílné součásti společnosti. K více či méně podstatným změnám proto v armádě docházelo od samého počátku.

Mám na mysli Rozkaz ministra obrany ČSFR k demokratizaci a humanizaci služby, řadu doplňků i novel téměř všech předpisů, včetně základních řádů.

Nutnost koncipovat nové základní řády je pocítována již od roku 1990. Proto velení Čs. armády rozhodlo o zpracování nového základního řádu, ve kterém chce vyjádřit všechno to nové, co ve společnosti i v armádě vešlo do praxe a uskutečnit tím i další vývoj žádaným směrem.

Nový základní řád plně uplatňuje demokratické principy a humánnost jak v mezilidských vztazích, tak i v mechanismu činnosti. Žádný voják, jak základní služby, tak i z povolání, není ve svých právech omezen, pokud to není skutečně nezbytné a když, tak vždy jen na základě zákona.

Základní řád ozbrojených sil ČSFR (Zákl-1) je platný, jak vyplývá již z názvu, pro všechny